

ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРНОСТ И ОПШТА МУЗИЧКА ПЕДАГОГИЈА – РЕТРОСПЕКТИВА РАДА СА СТУДЕНТИМА

Славица Стефановић

Факултет музичке уметности, Универзитет уметности у Београду, Србија

sarastefla@gmail.com

DOI: 10.5937/PFSU25013S

Сажетак

Полазећи од значења појма интердисциплинарност, схваћеног као прожимање научних дисциплина, у овом раду биће речи о наставним предметима који се уче на студијском програму Музичка педагогија на Факултету музичке уметности у Београду. Биће речи о предметима које сам предавала и акредитовала, а који су важни за будућу професионалну праксу студената у општем образовању. То су: Методика општег музичког образовања за основну и средњу школу и Практична методика општег музичког образовања (обавезни предмети), као и Дидактичке музичке игре за основну школу и Дечји музички ансамбли (изборни предмети). Градиво изборних предмета је усмерено на старије разреде основне школе, а њихов садржај обухвата све области рада наставних и ваннаставних музичких активности у овом типу школе: стицање знања о музици по областима учења и вештине њеног извођења примерене одређеном узрасту. Важно је истаћи да је учење музике саставни део националне стратегије општег образовања и васпитања популације те је одговорност музичког педагога због тога већа.

Кључне речи: основна школа, средња школа, музичка култура, музичка педагогија

Увод

Предмети који су својим садржајем усмерени на опште музичко образовање, а изучавају се на студијском програму Музичка педагогију на Факултету музичке уметности у Београду, подељени су на обавезне и изборне. Обавезни предмет је Методика општег музичког образовања за основну школу (на основним студијама) и средњу школу (на мастер студијама). Групу изборних предмета чине два предмета на основним студијама: Дидактичке музичке игре за основну школу и Дечји музички ансамбли. Циљеви наведених предмета имплицитно се шире од музичког задатка ка разумевању музичко-педагошких принципа, метода и облика рада, а музичке активности повезују са педагошком и дечијом психологијом. Овако постављени циљеви поменутих предмета отварају перспективу интердисциплинарног поља дијалога на тему општег музичког образовања и васпитања. Бројност студената на предметима који се баве општим музичким образовањем показује да постоји интересовање за садржаје предмета (слика 1).

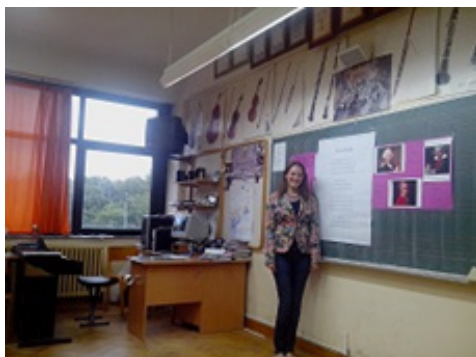
Слика 1. Класа студента 2020/21 са проф. др Славицом Стефановић (у средини) и демонстратором на предметима студенткињом Јеленом Стевановић (лево).

Обавезни предмети везани за опште музичко образовање

Обавезни предмети – Методика општег музичког образовања и Практична методика општег музичког образовања – уче се на основним (за основну школу) и мастер студијама (за средњу школу). Почев од академске 2024/25. године, уводи се интегрисана настава у трајању од пет година, са уједначеним или сличним распоредом предмета по академским годинама. Опште музичко образовање се умногоме разликује од учења музике у специјализованој музичкој школи и подлеже нормама које за овај тип школе прописује закон (Наставни план и програм). У том смислу потребно је да будући наставник музике током студија, поред музичког, добије шире педагошко и психолошко образовање које је повезано са музичким активностима и које ће спроводити са децом и младима различитог узраста и диспозиција. Због тога истичемо потребу за интердисциплинарношћу или прожимањем научних дисциплина у односу на школски и социјални контекст учења. Студенти се током школовања прво упознају са циљевима и задацима наставног плана и програма за опште музичко образовање, упознају садржаје дидактичког материјала за одређени узраст, стичу увид у образовне исходе, затим усвајају различите наставне методе и облике рада, те уче шта је наставно окружење и како се уређује. Познато је да су одељења у школама у општем образовању бројна, па због тога постоји потреба да се музичке активности повежу са развијањем социјалних вештина ученика, а затим да се размотре правила понашања и процедуре/рутине на часу музичког (Стефановић, 2018).

Обавезни предмети омогућавају стицање теоријског знања и практичну примену знања и вештина у основној и средњој школи. Наведени предмети се уче на

трећој и четвртој години основних студија. Тешкоће у раду са студентима су организационе природе, јер методичка пракса није уврштена у распоред часова (Стефановић, 2011). Ранија искуства су показала да блок настава омогућава професору рад са целом класом у којој је дискусија на тему реализације часа важан део учења (Стефановић, 2022). На приложеним фотографијама приказани су студенти на методичкој пракси у основној школи (слике 2, 3, 4, 5, 6).

Слика 2. Јована Гавриловић, после одржаног часа на методичкој пракси.

Слика 3. Магдалена Остојић, презентација часа.

Слике 4, 5, 6. Радослав Спасић, Александра Орловић и Драгана Здравковић, на методичкој пракси.

Музичка педагогија у општем образовању има више области или подручја рада, а једна од најважнијих у основној школи јесте Област извођења музике (певање и свирање по слуху и из нотног текста). Поред компетенција за извођење музике, студенти су у припреми за час показали висок степен креативности у изради очигледних средстава (слике 7 и 8) и конструисању дечјих музичких инструмента (слика 9).

Слика 7. Соња Шкорић, певање из нотног текста.

Слика 8. Нина Лазић и Кристина Вујовић, свирање на ручним звонима.

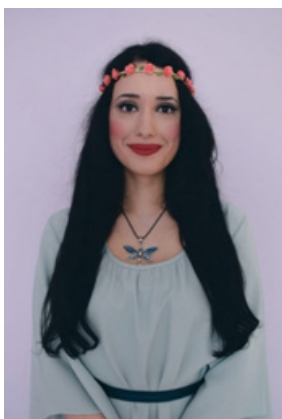

Слика 9. Наталија Његушић, Стаклофон и Месингофон.

Изборни предмети – дидактичке музичке игре за основну школу

Програм изборног предмета Дидактичке музичке игре за основну школу учи се на првој и/или на другој години студија. Садржај овог предмета је само једним делом заснован на методи учења познатог немачког композитора Карла Орфа. Ова позната метода је намењена деци на почетном ступњу музичког развоја, а карактеристике је певање (дечјих и традиционалних песама), ритам (као основа учења), импровизација (као један од циљева рада) и свирање на дечјим ритмичким инструментима са неодређеном и одређеном висином звука (заједничко музицирање) (Стефановић, 2021). Организација простора за дидактичке музичке игре се

мења у различитим областима рада и умногоме зависи од прецизираног центра активности (Стефановић, 2019). За овај предмет су студенти показали висок степен заинтересованости, а њихова ангажованост надмашује педагошку креативност и уздиже се до уметничког нивоа. Завршни рад на овом предмету представља музички играоказ који студенти самостално осмишљавају и реализују. Комбинујући различите дидактичке игре, они га обликују у заокружену целину са оригиналним сценаријем, чија је тема, у складу са задатком, изразито васпитног карактера. Реализација играоказа подразумева костимирање (слика 10), избор и примену музике (слика 11), као и вежбање сценског наступа (слика 12). Студенти су били у прилици да јавно презентују своје играоказе на Отвореном часу (слика 13 и 14), а неке од тема су биле везане за вршњачко насиље, екологију, композиторе као позитивне узоре, односе деце и родитеља.

Слика 10. Катарина Јонович, костимирање.

Слика 11. Касија Дакић, музичко динстање.

Слика 12. Катарина Таназовић, Мина Марјановић и Љиљана Весић, савремени плес.

Слика 13. Играоказ „Чиста природа – чиста савест“.

Слика 14. Плакат за Отворени час на ФМУ.

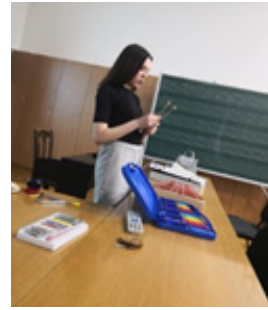
Изборни предмети – Дечји музички ансамбли

Најмлађи изборни предмет под називом Дечји музички ансамбли студенти могу одабрати у трећој години студија. Предмет омогућава полазницима да науче технику свирања на различитим инструментима погодним за рад са децом. То су инструменти нове генерације: бумвекери (слика 15) и музичка звона. Међу већ познатим инструментима налазе се ритмички инструменти са неодређеном и одређеном висином звука, као што су металофон (слика 16), звечке, маракас, тамбурин и кастањете. Инструмент који није до сада коришћен у настави у оштем образовану је ђембе (слика 17). Студенти су га радо прихватили и са задовољством заједнички музицирали, под вођством студента А. Палибрка (инструктор). Студенти уче и да свирају на блок флаути: соло, у двогласу или у аранжману са другим инструментима. Од жичаних инструмената понуђено им је свирање на популарном инструменту укулеле који има једноставне техничко-извођачке захтеве (инструктор: студенткиња М. Остојић). Припрема за рад са хорским ансамблима на овом предмету практичне је природе, али се показало да студенти нису спремни да прате захтеве за реализацију овог дела плана рада. Наиме, исте академске године студенти започињу са учењем мануелне технике на предмету Дириговање и још увек нису спремни да одговоре на задатке које поставља рад са вокалним

ансамблима (Стефановић, 2007). Настава предмета Дириговање и Музички ансамбли треба да се временски усклади, тако да се прво реализује Дириговање, а затим Музички ансамбли. Важност предмета Дечји музички ансамбли огледа се у чињеници да свака општеобразовна школа, према актуелном Наставном плану и програму, има обавезу да формира своје репрезентативне ансамбле — хор и оркестар (Стефановић, 2022).

Слика 15. Студенти свирају на бумвекерима.

Слика 16. Ана Тошић, презентација свирања на металофону.

Слика 17. Студенти свирају на инструменту ђембе за време пандемије ковида.

Мастер студије – Методика општег музичког образовања за средњу школу

Предмет Методика општег музичког образовања за средњу школу на мастер студијама, поред студената студијског програма Музичка педагогија, похађају и студенти са других студијских програма. Сарадња са студентима студијског програма Музичка теорија (слика 18), Композиција и Џез и популарна музика резултирала је креативним и применљивим примерима за будућу наставну праксу. У оквиру наставе настали су нови канони, лепе дечје песме (пример 1), као и занимљиви аранжмани за дечји инструментариј.

Слика 18. Студенти Одсека за музичку теорију на Отвореном часу презентују своје новонастале каноне.

Presto

mf Па-ху - ље не-жно, ла - га - но пу-ту - ју, на
6
не - бу_ кре-ху се, лу-га-ју. У-кра-си пре ди-вно
12
кра-се це-о град, на не - бу_ сја-је и пра-ве склад. И сва - ки дан,
18
бап сва - ки сан, ја са-мо те-бе же - лим да по-кло-ним на дар
23
за но-во-го-дип-њу чар. *f* И сва - ки дан, бап сва - ки сан,
28
ја сам - мо те - би же - лим да по-кло - ним, и знај
31
да мо - је же - ље ис - пу - ња - ва праз - ни - чни сјај!

Слика 19. Нотни запис песме „Празнични сјај“, композитор Вељко Ненадић и аутор стихова Марија Михајловић.

Мастер студије – мастер рад

Припрема и израда мастер рада омогућава студенту да развије своје академске способности, унапреди знање у одређеној области и да примени одговарајуће методе, технике и алате научног истраживања. Менторство на изради мастер рада за сваког наставника представља изазова, а процес истраживања пружа кандидату задовољство у раду само уколико студент верује свом професору и при томе је

посвећен и узбуђен око материје. У том случају чин одбране мастер рада је за студента пријатно искуство презентације постигнутих резултата (слика 20). Ипак, треба рећи да студенти осећају тешкоћу, јер се први пут сусрећу са писањем научног рада тек када пријаве тему мастер рада. Очекује се да ће у будућности ова пракса бити унапређена увођењем нових или проширењем задатака постојећих предмета на свакој години интегрисаних студија.

Слика 20. Одбрана мастер рада, студент Александар Палибрк (десно, 100 поена, оцена 10) са ментором проф. др С. Стефановић (у средини) и класним колегом Давидом Стојановским (лево).

Закључак

Општи закључак је да студијски програм Музичка педагогија на Факултету музичке уметности у Београду има базичне предмете који омогућавају студентима добру теоријску и практичну припрему за будући рад у општем образовању. Креативан приступ садржајима предмета и њихов динамичан временски распоред током студија одговара идеји новоуспостављене интегрисане наставе овог одсека. Ипак, очекује се боља оријентација за научна истраживања која следе у даљем школовању и раду студента у којој ће интердисциплинарност музичке педагогије у општем образовању доћи до изражаја. На крају подсећамо да основну школу похађају сва деца, што потврђује тезу да припрема студената за позив наставника музике јесте важан део националне стратегије општег образовања и васпитања нације, а самим тим и културне политике једне државе.

Референце

- Стефановић, С. (2007). Заборављене странице дечје хорске литературе: Збирка 100 дечјих хорова (1955). У: *Музичка теорија и анализа 4: зборник Каићегре за музичку теорију* (стр. 250–265). Београд: Факултет музичке уметности.
- Стефановић, С. (2011). Драматургија музичких активности у основној школи или наставна игра – наставне методе и облици рада У: Милена Петровић (ур.), *Темајски зборник радова 13. Педагошкој форуму сценских уметносци „Ирај, ирај, ирај!“* (стр. 243–254). Београд: Факултет музичке уметности.
- Стефановић, С. (2018). Чиниоци ефикасног управљања разредом у настави музике у основној школи. *Иновације у настави*, 31(4), 103–117.
- Stefanović, S. (2019). Основна школа: ритам, време, простор. У: М. Петровић (ур.), *Темајски зборник радова 21. Педагошкој форуму сценских уметносци „Теоријско и уметничко у педагогији сценских уметносци“* (стр. 45–50). Београд: Факултет музичке уметности.
- Стефановић, С. (2021). Ритмичка окосница дечјих песама Станише П. Коруновића. У: М. Петровић (ур.), *Зборник радова 23. Педагошкој форуму сценских уметносци „Феномен ритма: порекло, значење, извођење“* (стр. 31–46). Београд: Факултет музичке уметности.
- Stefanović, S. (2022). Music Teachers and Their Roles in Primary School Classroom. У: V. Svalina (ur.), *Zbornik radova sa 6. Međunarodnog simpozija glazbenih pedagoga „Glazbena pedagogija u svijetlu sadašnjih i budućih promena 6. Glazba u školi – stanja i perspektive“* (str. 129–137). Osijek: Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti.
- Стефановић, С. (2022). Прилог обогаћивању репертоара дечјих хорова у Србији кроз аналитички приказ збирке хорских песама за децу из 1957. године (2020). *Књижевна историја*, 52(172), 123–141.

INTERDISCIPLINARY AND GENERAL MUSIC PEDAGOGY RETROSPECTIVE WORK WITH STUDENTS

Starting from the concept of interdisciplinarity – understood as the integration and interaction of various scientific disciplines – this paper explores the curriculum of the Faculty of Music in Belgrade, with particular emphasis on the Department of Solfeggio and Music Pedagogy. It focuses on the subjects I have both taught and developed, highlighting their importance in preparing students for professional roles in general education. The mandatory subjects are Methodology of General Music Education for Primary and Secondary School and Practical Methodology of General Music Education. The elective subjects are Didactic Musical Games for Primary School and Children’s Musical Ensembles, designed for upper primary school students and encompass a broad spectrum of curricular and extracurricular musical activities relevant to this stage of education. All these subjects aim to foster both musical knowledge and performance skills aligned with students’ developmental levels. Importantly, music education is a key element of the national strategy for general education and social development, placing considerable responsibility on the music educator.

Keywords: elementary school, high school, musical culture, music pedagogy